

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньо-професійною програмою

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ДП «МТП «ЮЖНИЙ»)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Осадчий Максим Леонідович _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Доброва Наталя Василівна _____
/підпис/

Одеса 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Особливості сучасних економічних відносин зумовили необхідність пошуку підприємствами інструментів активізації розвитку, які забезпечують їм високий рівень конкурентоспроможності.

Одними з таких інструментів вважаються стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємств, адже їх успішне стійке функціонування визначається конкурентною позицією на ринку. Конкурентоспроможність підприємства передбачає його можливість зберігати або розширювати конкурентні позиції на ринку та впливати на ринкову ситуацію через пропозицію якісних послуг чи продукції, задовольняючи специфічні вимоги споживачів і забезпечуючи ефективність свого функціонування.

Це питання вважається актуальним нині, коли відбуваються докорінні зміни в царині економічних відносин, коли водночас необхідно враховувати вимоги ринку і економічні можливості підприємств та їх потенційних інвесторів. Важливість дослідження посилюється ще й тим, що на конкурентні відносини впливають відкритість економіки та глобалізаційні процеси.

Серед напрямів, що потребують дослідження, доцільно виділити шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства, що суттєво впливає на розроблення стратегії і тактики діяльності підприємств на ринку.

Ця категорія є об'єктом дослідження іноземних та вітчизняних науковців як у межах загальної стратегії конкурентоспроможності: Загорна Т.О., Іванова Ю.Б., Тищенко О.М., Калягин Г.В., Котельніков Д.І. та інші, так і з позицій окремих стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності: стратегічного маркетингу: Антонюк К. І., Должанський І.З., Задорожна С.М., Куденко Н.В., менеджменту Войчак А.В., Соловійов Б.А., організації виробництва: Голубков Є.П., Старостіна А.О., тощо.

Безпосередньо розробленню шляхів покращення конкурентоспроможності підприємства присвячено роботи вітчизняних вчених: К. І. Антонюк, Д. Траута, С. Дібба, Г. Хулея, О.В. Зозульова. У працях науковців досліджено проблеми, пов'язані з теорією та методологією шляхів покращення конкурентоспроможності підприємства: розглянуто види, рівні, чинники, етапи, стратегії, критерії та інші субкатегорії.

Разом з тим чимало аспектів залишається не розкритими. Поглибленого аналізу, уточнення, узагальнення та вдосконалення потребують причинно-наслідкові зв'язки, існуюча теоретико-методологічна база, основні чинники, що впливають на досліджуваний процес, специфіка його реалізації на різних ринках.

Мета дослідження – теоретичні, методичні та прикладні аспекти розроблення шляхів підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

Завдання дослідження:

- дослідити сутність та трактування поняття «конкурентоспроможність підприємства»;
- визначити фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства;
- дослідити методи визначення конкурентоспроможності підприємства;
- надати загальну характеристику діяльності ДП «МТП «Южний»;
- провести оцінку платоспроможності та ймовірності банкрутства підприємства;
- обґрунтувати рівень конкурентоспроможності ДП МТП «Южний»;
- розробити SWOT-аналіз підприємства;
- визначити пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний»;
- обґрунтування проекту будівництва комплексу універсальних складів підлогового зберігання.
- обґрунтування проекту модернізації вугільно-рудного комплексу.

Об'єкт дослідження – процес обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів процесу підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

Методи дослідження, які застосовувалися у роботі:

- загальнонаукові: аналогія, системний аналіз, формалізація;
- логічної абстракції: аналіз і синтез, індукція та дедукція;
- економіко-математичні: факторний, системно-структурний аналіз;
- економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування, класифікації;
- маркетингові: SWOT-аналіз, спостереження, опитування;
- експертної діагностики: ранжирування, порівняння, оцінювання та інші.

У процесі розробки проекту використанні наступні програмні продукти:

- програма Microsoft Excel – для розрахунку даних за допомогою таблиць та для побудови графічних відображень;
- програма Project Expert – для розрахунку показників економічної ефективності проекту, а також для проведення аналізу чутливості та для аналізу руху коштів Cash-Flow.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, законодавчо-нормативні матеріали Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, офіційні дані органів державної статистики України, галузеві інструкції та нормативні документи, наукові публікації та монографічні видання

вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів та ін.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (63 найменування) та 8-и додатків. Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 13 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано статтю.

Осадчий М. Особливості аналізу ліквідності ДП «МТП «ЮЖНИЙ». *Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом.* 2020. № 32. С.161.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти конкурентоспроможності підприємства»* досліджується сутність та трактування поняття «конкурентоспроможність підприємства», фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, основні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства

У другому розділі *«Оцінка конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний»* надано характеристику досліджуваного підприємства, проаналізовано платоспроможність, фінансова стійкість та ймовірність банкрутства підприємства; проведена оцінка конкурентоспроможності підприємства та сформований SWOT-аналіз підприємства.

У третьому розділі *«Обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний»* визначено пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний». Проведено економічне обґрунтування проекту будівництва комплексу універсальних складів підлогового зберігання та проекту модернізації вугільно-рудного комплексу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Поняття конкурентоспроможності було введено М. Портером в праці «Стратегія конкуренції», в якій він розглядає дану категорію як сукупність певних конкурентних переваг об'єкта серед аналогічних на ринку.

Категорія «конкурентоспроможність підприємства» має забезпечуватися такими показниками, як висока виробнича ефективність, яка реалізується завдяки сучасному обладнанню, технологіям, кваліфікованому персоналу та здатністю завоювати й тривалий час утримувати власну

ринкову нішу, що реалізується завдяки ефективному використанню принципів маркетингового управління.

2. Для аналізу конкурентоспроможності підприємства на ринку, необхідно дослідження факторів, що впливають на відношення покупців до підприємства та її продукції і як результат – зміна частки продукції підприємства на ринку. Усі фактори конкурентоспроможності можна умовно розділити на зовнішні й внутрішні.

3. Визначення рівня конкурентоспроможності підприємств є складною проблемою, для вирішення якої рядом вітчизняних та зарубіжних авторів застосовуються різні методичні підходи: індикативний, метод ієрархій, різниць, метод конкурентних переваг, експертних оцінок, таксономії тощо. Для визначення рівня конкурентоспроможності підприємства МТП «Южний» у другому розділі використані використані методи: метод рангів та метод балів.

4. ДП «МТП «Южний» – державне стивідорне підприємство, лідер за об'ємами перевалки вантажів в Україні. Підприємство розташоване на північно-західному узбережжі Чорного моря, в акваторії незамерзаючого Малого Аджалицького лиману та є найглибшим портом України.

ДП «МТП «Южний» спеціалізується на перевантаженні та зберіганні навалювальних та генеральних вантажів. Обробка вантажів здійснюється на двох діючих перевантажувальних комплексах: спеціалізованому вугільно-рудному (причали №№ 5, 6) та комплексу генеральних та навалювальних вантажів (причали №№ 7, 8 та 9), розташованих на східному березі лиману.

5. Проведений аналіз платоспроможності та ймовірності банкрутства підприємства ДП «МТП «Южний» свідчить, що рівень платоспроможності ДП «МТП «Южний» знаходиться на високому рівні.

Показник Альтмана для підприємства складає 10,78. Цей показник свідчить про те, ДП «МТП «Южний» працює успішно і ймовірність банкрутства дуже низька.

6. Оцінювання рівня конкурентоспроможності ДП МТП «Южний» свідчить, що найбільш слабкі позиції підприємство має серед таких конкурентних сил як «наявні конкуренти» та «влада споживачів».

При оцінці конкурентних переваг досліджуваних підприємств, не можна визначити з них чіткого лідера так як різниця в сумі показників невагома. Однак найбільш конкурентним підприємством є ДП «МТП «Южний».

7. Проведений SWOT-аналіз підприємства свідчить що головною для підприємства проблемою є висока частка застарілого обладнання, застарілі технології та дефіцит власних коштів порту для реалізації проектів розвитку інфраструктури.

Варто також помітити, що приймаючи в увагу такі сильні сторони як висока компетентність і кваліфікація в оперативному і фінансовому менеджменті, а також висока технічна озброєність, задовільний стан парку перевантажувального обладнання, ДП «МТП «Южний» може

використовувати свої можливості зростання обсягів вантажопотоків, виникнення нових сегментів ринку по вантажах. І за рахунок цього використовувати можливість розвитку інноваційних технологій і змішаних перевезень задля зменшення впливу слабких сторін та погроз на діяльність підприємства.

8. На основі проведеного аналізу ДП «МТП «Южний» було сформовано два найбільш головних пріоритетних напрями (проекти) підвищення конкурентоспроможності.

Перший напрям направлений на диверсифікацію послуг підприємства та представлений проектом будівництва комплексу універсальних складів підлогового зберігання.

Другий напрям направлений на підвищення потужностей підприємства та представлений проектом модернізації вугільно-рудного комплексу.

9. Проект будівництва комплексу універсальних складів підлогового зберігання. Термін окупності капітальних вкладень без урахування періоду будівництва в цілому по проекту складе 5,2 роки, що є прийнятним терміном для об'єктів морського транспорту.

За період розгляду проекту чистий приведений дохід в цілому складе 5,7 млн. грн.

Індекс прибутковості при реалізації проекту перевищує «1», що свідчить про його ефективність.

Внутрішня норма рентабельності в цілому по проекту дорівнює 12,5%, що також свідчить про його ефективність.

Середня норма рентабельності, яка представляє прибутковість проекту, як відношення між середньорічними надходженнями від його реалізації і розміром початкових інвестицій в цілому дорівнює 22,9%. Всі значення рентабельності є прийнятними для даного виду діяльності.

В цілому всі інтегральні показники свідчать про економічну ефективність інвестиційного проекту.

10. Проект модернізації вугільно-рудного комплексу. Термін окупності капітальних вкладень без урахування періоду модернізації в цілому по проекту складе 6,3 роки, що є прийнятним терміном для об'єктів морського транспорту.

За період розгляду проекту чистий приведений дохід в цілому складе 4088,6 тис. грн.

Індекс прибутковості при реалізації проекту перевищує «1», що свідчить про його ефективність.

Внутрішня норма рентабельності в цілому по проекту дорівнює 17,6%, що також свідчить про його ефективність.

Середня норма рентабельності, яка представляє прибутковість проекту, як відношення між середньорічними надходженнями від його реалізації і розміром початкових інвестицій в цілому дорівнює 22,14%. Всі значення рентабельності є прийнятними для даного виду діяльності.

Розраховані інтегральні показники ефективності свідчать про економічну доцільність інвестиційного проекту.

АНОТАЦІЯ

Осадчий М.Л., «Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства (на прикладі ДП «МТП «Южний»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою «Економіка, планування та управління бізнесом».

—
Одеський національний економічний університет. – м. Одеса, 2020 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

У роботі розглядаються теоретичні, методичні та прикладні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Проаналізовано показники платоспроможності та ймовірності банкрутства підприємства, на основі яких визначено рівень конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний».

Запропоновані напрями підвищення конкурентоспроможності ДП «МТП «Южний». Економічно обґрунтовані реальні проекти підвищення конкурентоспроможності підприємства: проект будівництва комплексу універсальних складів підлогового зберігання та проект модернізації вугільно-рудного комплексу.

Ключові слова: конкурентоспроможність, підвищення конкурентоспроможності підприємства, рівень конкурентоспроможності, платоспроможність, комплекс, модернізація.

ANNOTATION

Osadchy M.L., «Ways to increase the competitiveness of the enterprise (on the example of SE «STP «Yuzhny»)».

Thesis for Master degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the master's program «Economics, Planning and Business Management».– Odessa National Economic University. – Odessa, 2020.

Thesis consists of three chapters. The object of research is the process of substantiation of ways to increase the competitiveness of SE «STP «Yuzhny».

In qualifying work considers theoretical, methodological and applied aspects of increasing the competitiveness of the enterprise.

The indicators of the solvency and probability of bankruptcy of the enterprise are analyzed, on the basis of which the level of competitiveness of SE «STP «Yuzhny» is determined.

The proposed directions of increase of competitiveness of SE «STP «Yuzhny». Economically justified real projects to increase the competitiveness of the enterprise: the project of construction of a complex of universal warehouses for floor storage and the project of modernization of the coal ore complex.

Keywords: competitiveness, increasing the competitiveness of the enterprise, level of competitiveness, solvency, complex, modernization.